

Yhdessä yli esteiden –

Vertaistukea tapaturmassa vaikeasti vammautuneille nuorille

1 Johdanto

TATU ry on vuonna 2001 perustettu valtakunnallinen tapaturmaisesti loukkaantuneiden tai vammautuneiden lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä tukiyhdistys. TATU ry:n tarkoituksena on tukea toiminnallaan tapaturmaisesti loukkaantuneita tai vammautuneita lapsia, nuoria ja heidän perheitään muuttuneessa elämäntilanteessa. Lisäksi TATUn kohderyhmään kuuluvat hoitovirheen tai potilasvahingon kautta vammautuneet ja narkolepsiaan sairastuneet lapset ja nuoret. Toiminnan tavoitteena on edistää lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä asemaa, osallisuutta sekä hyvinvointia. TATU ry:n keskeisiä toimintamuotoja ovat vertaistuki-, kurssi- ja järjestötoiminta.

Vuonna 2011–2013 TATU toteutti Nivelvaiheen nuotit-projektin Raha-automaattiyhdistyksen tuella. Tuon projektin myötä järjestön toimintaa on kehitetty kohti perhelähtöisempää otetta ja muun muassa nostettu kohderyhmän nuorten ikärajaa nuorisolain mukaisesti 29 ikävuoteen saakka. Projektissa havaittiin myös vaikeimmin vammautuneiden nuorten olevan vailla mahdollisuuksia vertaisuuteen ja osallisuuteen.

Julkisuudessa on ollut paljon rohkaisevia tarinoita siitä, miten vammautuneet nuoret ovat kuntoutuneet ja omalla asenteellaan raivanneet tiensä takaisin toimeliaaseen arkeen (vrt. Pekka Hyysalo). Kuitenkaan kaikille lapsille ja nuorille tämä ei ole mahdollista moninaisten vammojen tai puuttuvien palveluiden vuoksi. TATU ry haluaa olla mahdollistamassa näiden vaikeimmin vammautuneiden ja osaksi kotiin jääneiden lasten ja nuorten osallisuutta sekä antamassa perheille vinkkejä ja tukea kuinka vammautunutta nuorta voisi aktivoida omassa arjessaan.

TATU ry sai toiveen hyvin vaikeasti vammautuneelta nuorelta aikuiselta järjestää vertaistukitapaaminen sellaisille nuorille, jotka ovat saaneet tapaturmassa hengityshalvauksen tai muun niin vaikean vamman, etteivät he voi olla ilman toisten henkilön jatkuvaa hoitoa. Näiden nuorten mahdollisuudet osallisuuteen ja esimerkiksi toisten nuorten kanssa toimimiseen ovat hyvin rajalliset. Yli esteiden viikonloppu järjestettiin Tampereella 14.-16.10.2016.

2 TATU ry:n toiminnan kohderyhmä

TATU ry:n kohderyhmään kuuluvat eri tavoin tapaturman kautta vammautuneet (liikenneonnettomuus, koti- ja vapaa-ajan tapaturma, palovamma, potilasvahinko) sekä narkolepsiaan sairastuneet lapset ja nuoret sekä heidän perheensä.

3 Vaikeimmin vammautuneiden nuorten tilanne

Laurinkari (2013) ym. toteavat tutkimuksessaan *Palvelut toimimaan – tapaturmissa vammautuneiden nuorten puheenvuoro*, että vaikeimmin vammautuneiden nuorten asema näyttäisi olevan yhteiskunnassa heikko. Paikkakunnalla ei ole välttämättä nuorille tarkoitettua päivätoimintaa, jolloin nuori saatetaan ohjata samaan paikkaan vanhusten kanssa. Nuorten itsenäistyminen ei toteudu perinteiseen tapaan, vaan vanhemmat ovat usein sidottuja nuoren hoitoon ja jatkuvaan vastuuseen nuoren asioista. Vaikeastikin vammautuneiden nuorten elämäntilanne oli tutkimuksen mukaan parantunut itsenäisen toimintakyvyn myötä. Myös niillä, joille tapaturma aiheutti pysyvästi vaikeat vammat, elämänasenne oli myönteinen ja suurimmassa määrin tulevaisuuteen katsova. Kuitenkin haastattelussa tuli esiin, ettei välttämättä nuoren tulevaisuutta ole suunniteltu mitenkään. Vaikeimmin vammautuneiden nuorten mahdollisuudet osallistua aktiivisesti nuorille ominaiseen elämään tai toimia toisten saman ikäisten kanssa olivat varsin rajalliset.

Kankkusen ym. tutkimus lasten ja nuorten kokemasta syrjinnästä Suomessa (2011) nostaa esille syrjinnän yleisyyden juuri vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten ja nuorten kohdalla. Eri tavoin vammaiset tai pitkäaikaissairaajat lapset ja nuoret, lähes kolmasosa (31 %) on kokenut arjessaan usein nimittelyä, yli kolmasosa (34 %) on kokenut usein ennakkoluuloista suhtautumista ja lähes neljännes (23 %) on kokenut tulleeensa usein jätetyksi porukan ulkopuolelle. Keskimääräistä yleisemmin tuttujen aikuisten syrjinnän kohteeksi joutuvat eri tavoin vammaiset kuuluvat nuoret. Aikuisten heihin kohdistama syrjintä on erityisesti nimittelyä, epäystävällistä ja ennakkoluuloista kohtelua ja väkivaltaa. He kokevat tuttujen aikuisten harjoittamaa syrjintää kotonaan ja jossain määrin koulussa.

Viime vuonna TATU ry järjesti vaikeasti vammautuneiden lasten ja nuorten perhetapaamisen, johon osallistui koko perhe. Tässä tapaamisessa nousi edelleen esille

tarve nuorten omalle itsenäistymistä tukevalle tapaamiselle. Nuorten osallistuminen on mahdollista vain oman tutun hoitoringin (hoitajaryhmän) turvin. TATU ry haluaa tarjota näille toisen henkilön apuun sidotuille nuorille mahdollisuuden vertaistoimintaan. Vertaistukiviikonloppu sisälsi nuorten suunnittelemaa ja näköistä toimintaa.

4 Toiminnan tavoitteet ja sisältö

Vertaistoiminnan tavoitteena oli

- tavata toisia samankaltaisessa elämäntilanteessa olevia nuoria ja nuoria aikuisia
- saada uusia näkökulmia omaan tilanteeseen, vinkkejä arkeen ja saada tunne, ettei ole yksin
- aktivoida nuoria toimimaan ja tekemään erilaisia asioita yhdessä
- mukana olo nuoruusikäisille ominaisessa toiminnassa esimerkiksi musiikin tekeminen, elokuvat, sosiaalinen media tms. nuoria kiinnostavat sisällöt.
- nuorten yhteydenpidon tukeminen myös tapaamisen jälkeen

Nuori osallistui viikonloppuun ilman vanhempia, mutta heidän mukanaan oli 1-2 hoitoringin hoitajaa tai omaa avustajaa. Heistä tuli myös erillisiä kustannuksia.

5 Nuorten viikonlopun toiminta

Yli esteiden viikonloppu järjestettiin Tampereella Scandic Stationissa 14.-16.20.2016.

Viikonloppuun osallistui neljä nuorta ja yhteensä viisi avustajaa tai hoitajaa. Kolme nuorista osallistui ensimmäistä kertaa mihinkään vertaistoimintaan ja yksi nuorista oli aiemminkin ollut mukana toiminnassa. Viikonlopussa oli mukana kaksi TATU ry:n ohjaajaa.

Nuorten toiveina viikonlopulle oli tavata toisia saman kokeneita nuoria ja vaihtaa heidän kanssaan kokemuksia, saada vaihtelua arkeen ja uusia kokemuksia.

Viikonlopun ohjelma:

Perjantaina 14.10.2016

- klo 16.00 alk. Majoittuminen Tampere Scandic Stationiin omaan tahtiin
- klo 17 Yhteinen aloitus: Tervetuloa! Tutustumista toisiimme!
- klo 19 Yhteinen päivällinen hotellin ravintolassa

Lauantai 15.10.2016

- klo 7 - 9 Aamiainen omaan tahtiin
- klo 9.30 Aamun aloitus yhdessä
- klo 10 Mukavaa yhteistä toimintaa: Juttutuokio yhdessä.
- klo 12 Lounas buffetissa hotellin ravintolassa
Lepohetki ennen illan rentoja
- klo 14.30 Välipala ja päiväkahvit
Rudi Rok vierailulla: vertaisuutta ja beatboxausta
- klo 16.00 Lähdetään liikkeelle kaupungille
- klo 19.00 Improvisaatioteatteri Snorkkeli
Ruokailu porukan toivomassa ravintolassa ja illan viettoa

Sunnuntai 16.10.2016

- klo 8 – 9.30 Aamiainen omaan tahtiin
- klo 9.30 Aamun aloitus yhdessä
- klo 10 - 12 Ryhmätoimintaa: valokuvan voimaa! Omat haaveet ja toiveet tulevaisuudelle.
- klo 12 Viikonlopun fiilikset ja palaute yhdessä
Lounas
- n. klo 13 Kotiin lähtö

Saatu avustus on käytetty budjetin mukaisesti nuorten, ohjaajien ja hoitajien/avustajien täysihoitoon, tilavuokriin sekä ohjelman kustannuksiin.

6 Toiminnan vaikuttavuus

Nuorten antaman palautteen mukaan viikonloppu avarsi omia kokemuksia ja näkökulmia. Eriyisen hyvänä pidettiin luottamuksellisia keskusteluja. Kaikki nuoret olivat tutustuneet toisiin ryhmäläisiin ja saaneet uusia ystäviä. Ryhmäkoko todettiin hyväksi; pienessä ryhmässä jokaiselle jäi enemmän aikaa keskusteluun, vaikka osa nuorista tarvitsi tukea kommunikaatiossa. Vertaistapaamisen toiminnat olivat uusia elämyksellisiä kokemuksia, sillä nuoret eivät olleet aiemmin olleet improvisaatioteatterissa tai kokeneet voimauttavan valokuvan voimaa.

Tärkein anti nuorille oli toisten samaa kokeneiden tapaaminen ja kokemusten vaihtaminen, vaihtelu elämään, uudet kokemukset, näkökulmat ja muistot. Rudi Rokin vierailu oli nuorille ollut tärkeä omien unelmien ja motivoitumisen kannalta. Jatkossa toivottiin vastaavia

viikonlopputapaamisia 2x vuodessa. Ohjelmassa voisi olla enemmän lepotaukoja ja mukana nuori TATUn vertaisohjaaja.

Viikonloppuun osallistuminen oli antanut nuorille virkistystä ja vaihtelua sekä rohkaisua lähteä mukaan uudelleenkin. Yksi nuorista osallistui myöhemmin nuorten kurssille ja muut ovat olleet mukana muussa TATU ry:n nuorten toiminnassa viikonlopun jälkeen. Läheisten palautteen mukaan Yhdessä yli esteiden -viikonlopun muistot ovat tärkeä osa arkea. Tapahtumia muistellaan ja valokuviiin on palattu monta kertaa.

Kiitämme Alli Paasikiven säätiötä saamastamme tuesta tapaturmaisesti vaikeasti vammautuneiden nuorten vertaistukiviikonlopun järjestämiseen.

Kiitos myös Rudi Rokille oman tarinan jakamisesta ja toivon välittämisestä nuorillemme.